

Tatina Štefanovičová a kolektiv: **Dóm sv. Martina v Bratislave**. Archeologický výskum 2002–2003. Vydalo Vydavateľstvo ELÁN v Bratislave roku 2004, 70 str. textu, 65 obr. a 10 príloh.

Je velmi potěšitelné když terénní archeologický výzkum vyústí jen s odstupem několika let v publikaci která vyhodnotí výsledky výzkumu. Je třeba si uvědomit, že metody archeologického výzkumu prodělávají proměny, takže s odstupem času celá řada výzkumů prováděných v určité době na standardní úrovni s odstupem času „morálně zastará“.

Vlastní text věnovaný terénnímu výzkumu je uveden geografickou polohou, vývojem historického prostředí i dějinami bádání. Poměrně stručně, ale zato přehledně a výstižně je popsán průběh výzkumu související s restaurátorskými pracemi v kostele. Výsledky jsou potom rozděleny do několika částí. První je věnována osídlení z doby před počátkem středověku, které je doloženo nálezy z neolitu, doby halštatské, laténské a římské. Nejstarší doklady středověké sídlištní aktivity lze datovat do 11. až 12. stol. V první stavební fázi datované snad již do 12. stol. byla na místě postavena zděná stavba jejíž půdorys se nepodařilo přesně identifikovat (délka asi 15 m) kolem níž se intenzivně pohřbívalo. Intenzita pohřbívání je doložena až pětinasobnou superpozicí některých hrobů z čehož autorka vyvozuje, že tato fáze pohřbívání trvala nejméně 100 roků. Zdá se však, že na místě hřbitova s intenzivním pohřbíváním na prostorově omezeném místě mohlo docházet k porušování hrobů v mnohem kratších časových intervalech. Pro datování hrobů jsou k dispozici jen kruhové přezky a záponky s těžištěm výskytu ve 13. stol. V druhé stavební fázi datovatelné do přelomu 12. a 13. stol. byl na místě postaven kostel rovněž nejasného půdorysu z nějž pochází několik románských architektonických zlomků. Do této druhé stavební fáze patří i zbytky karneru z 12. stol. Pokud bychom chtěli pro datování požit například analogie jižní Moravy, pak bychom karner datovali až do století následujícího. Již mnohem konkrétněji je dochováno zdivo třetí stavební fáze datovatelné do poslední třetiny 13. stol. vymezující částečně západní a jižní půdorys chrámu, který zanikl někdy na přelomu 13. a 14. stol., další objevené zdivo dokládá stavební činnost ve 14. a 15. stol. Během výzkumu docházelo často k výzkumu hrobů, které dokládají pohřbívání v kostele nejen po celý středověk, ale velmi intenzivní i na počátku novověku. V 17. stol. byly v kostele budovány cihlové rodinné hrobky pro bohatší měšťany, šlechtu a duchovní, které na počátku 18. stol. byly nahrazeny budováním podzemních prostor na způsob katakomb.

Součástí publikace jsou i speciální studie z nichž studie J. Frolíka: Statigrafická analýza odhalených zdív, v níž je metodou kontextuální dokumentace vypracován Harrisův diagram statigrafické posloupnosti jednotlivých kontextů. V podstatě zde byly doloženy tři stavební etapy před stavbou dnešního kostela, a to dvě románské a jedna gotická. K ověření vzájemných vztahů jednotlivých staveb posloužila do jisté míry i analýza malt a omítek. Z pera J. Beňušky pochází kapitola věnovaná antropologické a paleopatologické analýze kosterních pozůstatků při níž bylo zpracováno 75 kosterních ostatků především mužů, ale i žen a výjimečně i dětí (4 případy nedonošeného, nebo v souvislosti s porodem zemřelého dítěte). Zajímavá je i skutečnost, že pohřbeným u nichž bylo možno určit dožitý věk nebylo více než 50 let. Inženýrsko geologický výzkum, jehož autorem je R. Holzer určil provenienci hornin použitých ke stavební činnosti chrámu. Většina hornin pochází z lomů situovaných jihozápadně od Bratislavy do vzdálenosti asi 30 km.

Přestože si zpracování textilií a dalších předmětů získaných výzkumem dómu sv. Martina v Bratislavě vyžádá další čas je potěšitelné, že základní výsledky výzkumu byly celym kolektivem vedeným T. Štefanovičovou předloženy veřejnosti.

JOSEF UNGER

Znojenská rotunda. Sborník z 2. konference o rotundě, konané 25.–26. června 2003 ve Znojmě. Malby v národní kulturní památce ROTUNDA sv. Kateřiny a výsledky současného výzkumu. Znojmo 2004, 208 str.

Žhavá problematika znojenské rotundy byla diskutována již na druhé konferenci z níž vyšel i sborník publikující většinu odeznených referátů. Poznámky k interpretaci malířské výzdoby znojenské rotundy publikoval restaurátor Jan Bažant (str. 6–14). Zabývá se problematikou malby konsekračního kříže, kterou považuje za současnou s malbou závěsu a především gesty rukou u zobrazených postav. Vzhledem k tomu, že jde o poznámky k CD-ROMu není uvedena literatura. Možnostmi nedestruktivního průzkumu maleb se zabývá Kateřina Dvořáková (str. 15–19), která upozornila na význam kresebné dokumentace provedené